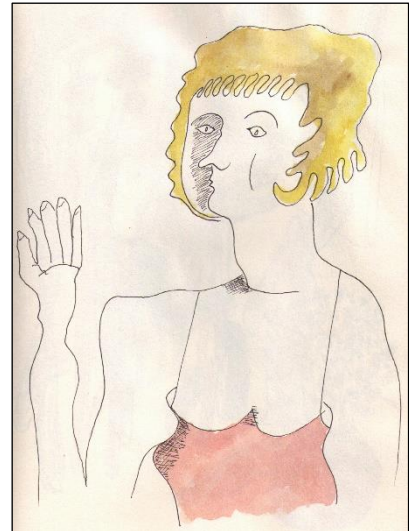

Vragen

Wat is eigenlijk een gesprek? Veel mensen denken: Ik vertel mijn verhaal, jij vertelt jouw verhaal, dan ik weer, en zo verder. Wat een saaiheid levert dat op! Een gesprek blijft erdoor steken in een rituele herhaling van steeds dezelfde thema's. Het vaste repertoire van een vriend bevat: zijn lichamelijke conditie, of hij geslapen heeft, hoe het gaat met X die een hartoperatie heeft gehad, de toestand van zijn zus, wat zijn werkzaamheden nu zijn, het probleem met zijn auto – je kunt de onderwerpen van tevoren uittekenen. Het enige verschil is de toon: is hij somber of goed gemutst? Het vaste repertoire van een vriendin bevat de kinderen, de familie, de ex, plus de ramp die Rutte heet, het neoliberalisme, het grote geld versus het kleine individu – elke oratie een variatie op hetzelfde palet van thema's. Ik kan, nu ik erover nadenk, niemand in mijn omgeving bedenken die niet zo'n vast repertoire van voorkeursornderwerpen heeft. Inclusief ikzelf.

Ze zijn me dierbaar, hoor, mijn vrienden. En het hoort er natuurlijk bij, informatie geven over wat je bezig houdt. Maar interessant als gesprek vind ik zo'n uitwisseling zelden. Het kan immers ook anders, dat weet iedereen. Soms komt een gesprek los, er bloeit een geanimeerde discussie op, alsof er een vuurtje wordt aangestoken. Dat is steevast als er een kwestie op tafel komt, een vraag die voor alle deelnemers de moeite van het onderzoeken waard is. Als je één ding zou kunnen wijzigen in de wereld van vandaag, wat zou je dan wijzigen? Zijn er in de loop van je leven nieuwe emoties ontstaan? Wat heb je liever, een interessant of een gelukkig leven? Er zijn talloze kwesties te bedenken. De grote kunst is onopgemerkt, zonder dwang of drang, een conversatie in de richting te leiden van zo'n vraag.

In dat soort gesprekken krijg je veel meer te zien van wat een ander vindt en wie hij is. Een vraag schept een raadselruimte, een uitdaging om een geheim te doorgronden. Voor de vroege mens waren raadsels een heilig spel, schrijft Huizinga in zijn *Homo Ludens*. Zij waren het spel van de hogepriesters, bij de grote offerfeesten, een wedstrijd in weten en wijsheid, die in directe relatie stond tot het doorgronden van de wereldorde zelf. Uit die wedstrijd

werd de wijsbegeerte geboren, de verbinding van het ludieke aan het sacrale. Wat ijdel spel lijkt, is in feite heilig spel. Ook in de vorm van een gewoon gezelschapsspel.

De vraag verheft het gesprek naar een ander niveau. Verschillende antwoorden, of tegenstrijdige oplossingen van het raadsel, zijn er niet een probleem, maar een verrijking van het veld van perspectieven. Zelfs de aporie, letterlijk de armoe van geen antwoord weten, levert een ervaring van rijkdom op.